

Oponentský posudek na bakalářskou práci

Šárka Hálečková: Jan Křtitel Vaňhal – mešní tvorba. Johann Baptist Vanhal - Masses, bakalářská práce Ústavu hudební vědy FF UK, Praha 2012, 91 + [123]s.

Tématem bakalářské práce Šárky Hálečkové je mešní tvorba Jana Křtitele Vaňhala (1739-1813). Je strukturována do třech kapitol, ve kterých se autorka vyrovnává s dosavadním stavem poznání v této oblasti Vaňhalovy tvorby, se stavem (zejména domácí, ale i zahraniční) pramenné základny a s otázkou významu mešních kompozic tohoto českého autora v kontextu vídeňského skladatelského okruhu v poslední třetině 18. století.

V úvodním životopisném shrnutí autorka vychází ze studie JUDr. Stanislava V. Klímy, publikované v roce 1990 v periodiku *Hudební věda*. Ačkoliv jde pravděpodobně o zatím nejúplnější zdroj biografických informací o tomto skladateli (a opora je zde zcela legitimní), chybí zde určitý kritický odstup autorky či pokus o ověření či rozšíření Klímových zjištění. Jelikož však tato práce není zaměřena na Vaňhalovu biografii, nelze tuto připomínku podkládat za výhradu. Navíc hned v následující kapitole autorka prokazuje svou obeznámenost s další literaturou, obsahující i biografické údaje (např. Dlačbačův *Lexikon* a samozřejmě obě vydání *MGG* a *New Grove*). Zhodnocením hesel v těchto slovnících autorka předkládá nástin stavu bádání o Vaňhalově duchovní tvorbě, která je zde zmiňována (v porovnání s instrumentálním dílem skladatele) pouze okrajově. Dále odkazuje na kritická vydání Vaňhalových mešních skladeb a tematické katalogy děl tohoto skladatele. Předkládá zde mj. kritické zhodnocení katalogu od Alexandra Weinmanna, který vzhledem k současným nárokům na evidenci hudebních pramenů vykazuje závažné nedostatky. Metodickou oporu pro stylovou analýzu duchovních skladeb Jana Křtitele Vaňhala nachází autorka ve dvou studiích Bruce MacIntyrea, které tvoří významné a zatím ojedinělé práce, zabývající se hlouběji mešní tvorbou tohoto skladatele.

Zde jen několik drobných poznámek k formální stránce. U citované literatury lexikální povahy doporučuji upřesňovat hesla číslem strany či sloupce v příslušném svazku (zejména se týká slovníků *MGG* a *Grove*, viz str. 11). Další poznámka se týká vyznačování titulu kurzívou: za titul je v citaci považován hlavní název monografie, sborníku či periodika, nikoliv název studie, která je jeho součástí (např. Klímova studie v *Hudební vědě*, viz str. 11). Text úvodní kapitoly je místy rušen nejednotným užíváním vlastních jmen (někdy jsou použita obě křestní jména i příjmení, jindy pouze příjmení, v pozn. 40 na str. 17 jsou uvedena dokonce životní data). Tato nejednotnost ruší zejména ve výčtech autorů (např. na str. 13).

Ve druhé kapitole se autorka zabývá klasifikací pramenů Vaňhalovy mešní tvorby. Údaje o pramenech, evidovaných na různých místech (Weinmannův katalog, RISM, SHK) vzájemně konfrontuje, což předpokládá systematickou a nanejvýš pozornou činnost. Výběr pramenů pro tuto bakalářskou práci byl vytyčen jasnými a logickými kritérii: jedná se o skladby, zastoupené větším počtem opisů z doby skladatelova života, dále rozhodovala míra neporušenosti jednotlivých pramenů a jejich různorodá provenience. Při citování záznamů z databáze RISM doporučuji uvádět devítimístné identifikační číslo (chybí ve všech citacích, např. na str. 20). V tabulce č. 1 na str. 21 doporučuji formálně sjednotit údaje o výskytu pramenů v kolonce „Signatury“. U pramenů z Českého muzea hudby chybí označení této instituce (obecně se lze přiklonit k použití sigel knihoven, užívaných v databázi RISM či rozpisu názvu archivu či knihovny podle SHK, v podobných soupisech by však měla být zachována určitá jednota).

Následuje vyhodnocení poměrně velkého množství pramenů, kterého se autorka zhostila s maximální pečlivostí. Předkládá detailní kodikologický popis hudebního materiálu, v němž průběžně odkazuje na související literaturu. Svou paleografickou analýzu

a identifikaci písářských rukou podepírá obrazovou přílohou. Ta obsahuje ukázky písma na signifikantních znacích hudebního zápisu (dvojčáry, klíče a předznamenání, noty, pauzy, takty). Datací pramenů upřesňuje pomocí filigránů, přítomných v hudebním materiálu a jejich identifikaci realizuje na základě dostupné literatury. K popisu pramenů mám připomínku: možná o něco přehlednější formou fyzického popisu (zejména pokud jde o údaje o rozměrech rukopisů, počtu fólií u jednotlivých hlasů, ale také např. příslušnost jednotlivých písářů ke konkrétním hlasům) by byl tabelární soupis těchto údajů.

Důkladným srovnávacím hudebním analýzám předchází závazné terminologické zakotvení, které autorka volí s ohledem na strukturální a formální stránku analyzovaných kompozic (vychází především z terminologie MacIntyreovy). V samotných analýzách postupuje autorka po jednotlivých částech mešního ordinaria, všímá si konkrétních kompozičních tendencí ve vybraných zhudebněních a své výsledky průběžně konfrontuje s tvrzeními Bruce MacIntyrea. Zaměřuje se především na strukturování jednotlivých částí a jejich charaktery (otázky tempa, metra, harmonický plán, obsazení, sazba atd.). Autorka se pokusila vysledovat určité obecné znaky či dokonce stereotypy, dané dobovými zvyklostmi (resp. tradicemi) s ohledem na význam a strukturu zhudebňovaného textu, případně se snaží identifikovat jednotlivé typy takových zhudebnění. Přehledné tabulky nabízejí možnost rychlého srovnání všech zkoumaných aspektů ve všech užitých pramenech. Na základě těchto rozborů autorka zasazuje vybrané Vaňhalovy kompozice do kontextu mešní tvorby konce 18. století a pojmenovává projevy jeho skladebného uvažování, invence a do jisté míry i originality.

V poslední analytické části práce autorka demonstruje skladatelovo užití třídílné formy árie v rámci zhudebnění mešního ordinaria, a to na třech příkladech: *Quoniam* ze mší A2 a G2 a *Domine Deus* ze mše Es dur. Ve všech případech se jedná o tenorové koncertantní árie, vykazující shodné znaky ať už ve smyslu formy, užití instrumentální složky či práci s vokálním hlasem a textem. Vlastní analýze předchází shrnutí poznatků o formě chrámové árie v 18. století, ve kterém autorka vychází především z konceptů Claudia Bacciagaluppiho a Bruce MacIntyrea.

Zaprvé je třeba ocenit systematické a přehledné strukturování práce. Autorka se musela vypořádat s velkým množstvím pramenů, což se odrazilo ve značném rozsahu práce. Prokázala bezpečnou znalost pravidel popisu hudebních rukopisů a schopnost kritického vyhodnocení pramenů. V neposlední řadě musíme kladně zhodnotit pečlivě vypracovanou spartaci notového materiálu. Hlavní výkon Šárky Hálečkové spočívá v analytické části práce, ve které prokázala dobrou orientaci v hudební struktuře, schopnost efektivního využití (v největší míře cizojazyčné) odborné literatury, zasazení nových pramenů do širšího kontextu a vyvození přesvědčivých závěrů.

Tato práce je kvalitním příspěvkem k výzkumu duchovní hudby Jana Křtitele Vaňhala, který je systematicky rozvíjen na půdě Ústavu hudební vědy FF UK. Badatelský výkon Šárky Hálečkové vyhovuje nárokům kladeným na bakalářskou práci.

Práci doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnocení *výborně*.

V Praze 6. 9. 2012

Mgr. Eliška Bastlová